

آیا پارکینسون به چشم‌ها آسیب می‌زند؟

۱۱ آوریل به مناسبت تولد دکتر جی پارکینسون (J. Parkinson) ، روز جهانی پارکینسون نام‌گذاری شده تا روزی برای افزایش آگاهی مردم در مورد این بیماری باشد. طبق آمار بنیاد پارکینسون، در حال حاضر بیش از ۱۰ میلیون نفر در سراسر جهان با بیماری پارکینسون زندگی می‌کنند. اما پارکینسون چیست و چه عواملی باعث بروز این بیماری می‌شود؟



پارکینسون چیست؟

بیماری پارکینسون (Parkinson) نوعی اختلال تخریب عصبی است که به طور عمده نورون‌های تولید کننده دوپامین ("دوپامینرژیک") را در یک منطقه خاص از مغز به نام جسم سیاه تحت تأثیر قرار می‌دهد. علائم این بیماری به طور کلی در طول سال‌ها و به آرامی ایجاد می‌شود. پیشرفت این علائم نیز اغلب به دلیل تنوع بیماری از فردی به فرد دیگر متفاوت است. اما اکثر افراد مبتلا به Parkinson ممکن است این حالات را تجربه کنند:

- لرزش عمدتاً در حالت استراحت
- سفتی و خشکی اندام
- مشکلات راه رفتن و تعادل

علت این بیماری تا حدودی ناشناخته است. گزینه‌های درمانی آن به صورت دارویی و جراحی است. پارکینسون کشنده نیست اما عوارض آن می‌تواند جدی باشد. مراکز کنترل و پیشگیری از بیماری‌ها (CDC) عوارض ناشی از پارکینسون را به عنوان چهاردهمین علت مرگ در ایالات متحده اعلام کردند.



ابتلا به پارکینسون در مردان، یک و نیم برابر بیشتر از زنان است

ریسک فاکتورهای ابتلا به پارکینسون

ابتلا به Parkinson می‌تواند به عوامل زیر بستگی داشته باشد:

- جنسیت: مردان یک و نیم برابر بیشتر از زنان دچار این بیماری می‌شوند.
 - سن: خطر ابتلا به پارکینسون با افزایش سن افزایش می‌یابد، اگرچه برخی افراد دچار نوع زودرس این بیماری (قبل از ۵۰ سالگی) می‌شوند.
 - ژنتیک: در برخی از موارد این بیماری ارثی است و طبق پژوهش‌ها برخی از ژن‌های تغییر یافته می‌تواند خطر ابتلا به Parkinson را افزایش دهد.
 - مطالعات نشان داده که رابطه‌ای میان قرار گرفتن در آماج مواد شیمیایی (سموم دفع آفات و علف کش‌ها)، فلزات و آلاینده‌های آلی و بیماری پارکینسون وجود دارد.
 - آسیب سر: ضربات مکرر به سر می‌تواند خطر ابتلا به این بیماری را افزایش دهد.
- در سال‌های اخیر توجه زیادی به تاثیرات بیماری Parkinson روی بینایی افراد شده و در این زمینه نیز پژوهش‌های متعددی انجام شده که در ادامه در این باره بیشتر می‌خوانیم.



اثر پارکینسون روی بینایی

افراد مبتلا به بیماری پارکینسون ممکن است از دید بد خود شکایت کنند و مشکلاتی در هنگام مطالعه، دوبینی و خشکی چشم داشته باشند. اگرچه این مسائل روی همه‌ی افراد مبتلا به پارکینسون تأثیر نمی‌گذارد، اما دانستن اطلاعاتی درباره‌ی عوارض بینایی این بیماری و روش‌های درمانی آن برای فرد مبتلا و خانواده‌اش مهم است.

۱- مشکلات حرکتی چشم

برای اینکه بدانیم پارکینسون روی حرکت چشم، چه اثری دارد؛ ابتدا باید با انواع حرکات چشم آشنا شویم. در یک دسته‌بندی این حرکات به سه گروه تقسیم می‌شوند:

- Pursuit eye movements: حرکات پیگیری چشم که به چشم‌ها اجازه می‌دهد تا با هم حرکت کنند و یک هدف متحرک را در جهت افقی یا عمودی دنبال کنند.
- Saccadic eye movements: حرکات سریع چشم است که به چشم‌ها اجازه می‌دهد تا به سرعت به سمت هدف جدیدی پرش کنند. این کار هنگام مطالعه مهم است؛ زیرا چشم باید از انتهای یک خط به ابتدای خط بعدی بپرد.

Vergence eye movements: حرکات چشمی که هنگام دنبال کردن هدفی که در حال آمدن به سمت فرد یا دور شدن از او، مورد استفاده قرار می‌گیرد. به عنوان مثال وقتی جسمی به سمت شخصی می‌آید، چشم‌ها باید با هم حرکت کنند یا فرد کمی تقارب کند، تا جسم را واضح ببیند.

در مبتلایان پارکینسون، اگر چشم‌ها نتوانند جای صحیح را در خط بعدی پیدا کنند، مطالعه کار دشوار خواهد بود. یکی دیگر از مشکلات رایج حرکات چشم در افراد مبتلا به Parkinson، تقارب چشم است. در این بیماری، با نزدیک شدن هدف، چشم‌ها معمولاً قادر به جمع شدن نیستند. این نارسایی تقارب نامیده می‌شود و می‌تواند باعث دوبینی هم شود؛ به ویژه هنگامی که فرد روی کارهای نزدیک تمرکز می‌کند. این مسئله می‌تواند روی توانایی مطالعه‌ی فرد نیز تأثیر بگذارد.



درمان مشکلات حرکتی چشم در مبتلایان پارکینسون

اگر فرد مبتلا به Parkinson از بینایی‌اش راضی نباشد، اولین چیزی که باید در او بررسی شود این است که آیا دچار عیوب انکساری شده یا خیر. این عارضه یکی از دلایل عمده مشکلات بینایی برای بسیاری از افراد مبتلا و بدون پارکینسون است و با افزایش سن، طبیعی است که فرد نیاز به تجویز عدسی طبی داشته باشد. عیوب انکساری را می‌توان توسط اپتومتریست برطرف کرد. برای تشخیص مشکل حرکتی چشم، باید انواع مختلفی از معاینات انجام شود که ممکن است در یک مراجعه‌ی معمولی به متخصص انجام نشود. بنابراین، اگر با مشکل بینایی روبرو هستید و با تجویز عدسی جدید توسط اپتومتریست یا چشم‌پزشک مشکلاتان برطرف نشد، حتماً به یک متخصص عصب چشم (نرو اپتامولوژیست) نیز مراجعه کنید.

در مواردی که ناهنجاری حرکتی چشم در فرد مبتلا به پارکینسون مشاهده شود، معمولاً دو جفت عینک یکی مخصوص دید دور و دیگری برای دید نزدیک و خواندن، برای او تجویز می‌شود. طبق پژوهش‌های انجام شده این تجویز بهتر از عدسی‌های بایفوکال است. اگر مشخص شود که فرد با کمبود تقارب روبرو است، عینک‌های منشوری نیز گزینه‌ی مناسبی خواهد بود. منشورها هنگامی که چشم قادر به دستیابی به هدف نیستند، به خم شدن نور به نقطه کانونی مناسب در شبکه کمک می‌کنند. از دیگر روش‌های درمانی مکمل می‌توان به هنر درمانی نیز اشاره کرد که برای کاهش برخی از اثرات بینایی مرتبط با بیماری پارکینسون موثر است.

۲- ناهنجاری‌های پلک زدن

پلک زدن که به طور معمول در حدود ۱۶ الی ۱۸ بار در دقیقه اتفاق می‌افتد، غالباً در مبتلایان پارکینسون کاهش یابد. البته در برخی افراد مبتلا نیز ممکن است پلک زدن بیش از حد رخ دهد که به آن بلفارواسپاسم می‌گویند. در بعضی هم آپراکسی پلک ایجاد می‌شود، که یک ناتوانایی برای باز کردن داوطلبانه چشم است. می‌توان از تزریق سم بوتولینوم در عضله اطراف چشم برای درمان مبتلایان Parkinson دچار بلفارواسپاسم بهره گرفت. این روش درمانی که توسط متخصص اختلالات حرکتی یا متخصص عصب چشم انجام می‌شود، معمولاً هر سه تا چهار ماه یک‌بار تکرار می‌شود و راهکار درمانی بسیار موثری است. افرادی که از آپراکسی پلک رنج می‌برند، نیز می‌توانند با این روش درمانی بهبود یابند.



۳- بیماری‌های خارجی چشم

کاهش پلک زدن می‌تواند باعث خشکی چشم شود. علاوه بر این، به خاطر اختلال در عملکرد سیستم عصبی خودکار، بلفاریت یا تحریک پلک نیز ممکن است رخ دهد. بلفاریت را می‌توان با کمپرس گرم و مرطوب و در بعضی مواقع با پمادهای دارویی کنترل کرد. خشکی چشم را هم می‌توان با جایگزین‌های اشک مصنوعی به صورت قطره چشمی یا پماد درمان کرد. این روش‌های درمانی تا حد زیادی به ظاهر و احساس بهتر چشم کمک کرده و در بهبود بینایی موثر هستند.

۴- کاهش حساسیت بینایی

نورون‌های دوپامین در شبکیه ممکن است در اثر پارکینسون از بین بروند. اختلال عملکرد این سلول‌های عصبی در برخی از افراد منجر به از دست دادن حساسیت کنتراست می‌شود و فرد را در تشخیص شدت رنگ اجسام مشابه دچار مشکل می‌کند. همچنین Parkinson موجب کور رنگی نیز شده و معمولاً برای فرد مبتلا تشخیص رنگ‌های خاص در محدوده‌ی آبی و زرد، از دیگر رنگ‌ها دشوارتر می‌شود. احتمال دیگر اختلالات بینایی، مانند توهمات بینایی نیز در فرد مبتلا وجود دارد.

در پایان باید به این نکته نیز اشاره کنیم که فرد مبتلا به پارکینسون ممکن است مانند سایر افراد به انواع دیگر بیماری‌های چشمی مانند گلوکوم، آب مروارید و دژنراسیون ماکولا نیز دچار شود که تشخیص و مدیریت این بیماری‌ها در این افراد بسیار اهمیت دارد.

مراجع:

1. <https://www.apdaparkinson.org/what-is-parkinsons/symptoms/eye-vision-issues>
2. <https://www.parkinson.org/Understanding-Parkinsons/Symptoms/Non-Movement-Symptoms/Vision-Changes>
3. <https://www.health.harvard.edu/diseases-and-conditions/the-facts-about-parkinsons-disease>